

Betoniraju obalu od Luštice do Bojane

Svaki pedalj obale od Luštice do rijeke Bojane u opštini Ulcinj prakti no je podre en nekom gra evinskom zahvatu, bilo za izgradnju stambenih objekata bilo za izgradnju novih plaža, upozorila je ispred Inženjerske komore Crne Gore Strukovne komore gra evinskih inžsnjera Olivera Doklesti . Obra aju i se u esnicima ju erašnjeg skupa koji je na temu "Izvo enje gra evinskih radova u zonama vodnih resursa, gra enje objekata u priobalnom, morskom pojasu" održan u kotorskom Institutu za biologiju mora, Doklesti eva je ocijenila da Crna Gora ima dobru zakonsku regulativu u oblasti ekološke zaštite, ali da je problemati na njena primjena u praksi.

U esnici skupa su zaklju ili da Vladi treba preporu iti izradu jedinstvenog dokumsnta iz podru ja zaštite okoline i održivog razvoja za podru je morskog priobalja, ali i donošenje dokumenta o ocjeni usaglašenosti rješavanja pitanja zaštite okoline i privrednog razvoja, te za sprovo enje monitoringa priobalja.

Doklesti eva je navela i da su u opštini Herceg Novi od 2008. godine do danas podnesena samo dva zahtjeva za izradu procjene uticaja na životnu sredinu za obavljanje gra evinskih radaova u zonama morskog pojasa. Podsjetila je da su sva fizi ka i pravna lica dužna da prilikom obavljanja aktivnosti u prostoru preduzmu sve mjere da se rizik ošte enja životne sredine svede na minimum.

- Nažalost, to sve ostaje u domenu glavnog projekta, ali ne i u domenu razvijanja organizacije gradilišta navela je Doklesti eva nazna ivši da su, sa graditeljaskog aspekta, osnovne karakteristike priobalnog podru ja da je to zona devete seizmi ke aktivnosti, što zna i da u slu aju jakog zemljotresa može da do e do ozbiljnih problema likvifikacije (potonu a djelova obale), dok se u pogledu geološkog sklopa radi o karetnom terenu (tlo sa pojavama mjestimi ne nestabilnosti, klizišta, erozije, odrona, ispresecanosti površinskim i podzemnim vodotokovima, itd.).

Stru ni saradnik u Institutu, doktor Zoran Kljaji upozorio je da su glavni problemi u obalnoj zoni zatrpavanje vodotokova i mora, obalne deponije, vješta ke nove plaže, urbanizacija na obalnoj liniji, ali i ispuštanje i zaga enje otpadnim vodama.

- Kanalizacioni kolektori su prili no havarisani i slabo održavani, a problem direktnih individualnih ispusta u more je posebno izražen u Bokokotorskom zalivu koji je poluzatvoreni sistem i ima svoja ograni enja i kapacitete. Kada se ti kapaciteti zaga ivanja jednog dana pre u do i e do ekološkog problema koji u datom momentu ne emo mo i riješiti upozorio je on.

On je dodao da svako zatrpavanje mora donositi ekonomsku korist.

- Ekonomska vrijednost jednog gra evinski zauzetog, odnosno zatrpanog, kvadratnog metra mora, prema odre enim procjenama, iznosi oko 10.000 eura rekao je Kljaji .

B.M.

Petovi : Loši efekti urbanizacije

Na temu "Uticaj gra evinskih zahvata u priobalnom dijelu na morski biodiverzitet"11 govorila je doktor Slavica Petovi , koja je podvukla da su efekti koji urbanizacija ima na priobalni pojas eutrofikacija, erozija, buka na moru, prekomjerni izlov, unesene vrste, vrsti otpad.

Ilekome je jednostavno sasuti šut u more a to može da dovede i do toga da u ishrani koristimo organizme koji su toksi ni upozorila je Petovi eva.

Radulovi podržao kontrolisano nasipanje

Koordinator za investicije u JP za upravljanje morskim dobrom Rajko Radulovi osudio je "divlja ko" nasipanje obale, ali podržao "kontrolisano i organizovano".

Mnoge plaže u svijetu, pa i Kopakabana su nastale nasipanjem. Ako se radi o kontrolisanom nasipanju i materijalu uzetom iz prirodnih rije nih ili drugih morskih eko-sistema gdje se nalazio, pa se prebaci na drugi prostor, on e proizvesti odre ene negativne efekte, ali e imati mnogo više pozitivnih tvrdi Radulovi .

Autor: Biljana Markovi

Klju ne rije i: biodiverzitet , urbanizacija, izgradnja objekata, gra evinski radovi, morsko dobro, životna sredina, procjena uticaja na životnu sredinu, priobalno podru je , ekološka održivost,

---

Institucije u svojstvu subjekta:

Tema: Zaštita životne sredine, Tema: Morsko dobro, Inženjerska komora Crne Gore IKCG, Skupština Opštine Ulcinj, Inženjer, Institut za biologiju mora Kotor, Vlada Crne Gore, JP Morsko dobro

Osobe u svojstvu subjekta:

Olivera Doklesti , Zoran Kljaji , Slavica Petovi , Rajko Radulovi

Teme:

Društvo » Ekologija, Vlada

Ekonomija i privreda » Preduze a

ТОКОМ НОВЕМБРА И ДЕЦЕМБРА ИЗМЈЕРЕНА ПОВЕЋАНА КОНЦЕНТРАЦИЈА ПРАШКАСТИХ ЧЕСТИЦА НА СЈЕВЕРУ

Еколошки покрет Озон позвао је Владу да покаже одговорност према грађанима Пљевља и уставном одређењу еколошке државе и примјени мјере које ће утицати на то да се смање штетни ефекти аерозагађења које негативно утиче на здравље људи и квалитет животне средине. Мјерења Агенције за заштиту животне средине показала су да је у Пљевљима 21. новембра била повећана концентрација загађујућих материја.

Мјерењима, извршеним у новембру, утврђено је да за 26 дана валидних мјерења у Подгорици је шест дана била прекорачена гранична вриједност и није било прекорачења границе толеранције. У Бару је прекорачење евидентирано два дана, у Никшићу девет, а највећи проблем са квалитетом ваздуха је у пљевљској котлини. Од 30 дана валидних мјерења 21 дан су средње дневне концентрације биле изнад гранич-

Термоелектрана Пљевља

У Пљевљима затрован ваздух

Александар Перовић оцјењује да је у наредном периоду потребно дневно обавјештавати јавност о резултатима мјерења концентрација штетних материја

не вриједности и 14 дана изнад прописане границе толеранције – саопштено је из Агенције.

Последњи резултати мјерења показују да су концентрације прањкастих честица ПМ10 у ваздуху измјерене на аутоматској станици у Пљевљима и даље веома високе.

Најчешћи разлози за појаву загађења ваздуха су емисије које долазе поријеклом од индустрије, саобраћаја и из ложишта, колективних и индивидуалних у периоду грејне сезоне. Током зимских мјесеци због употребе чврстих горива, дрва и угља, биљежи се тренд раста загађујућих материја у ваздуху, посебно концентрације прањкастих честица. У комбинацији са метеоролошким појавама проблем се додатно усложњава, јер може довести до „концентрисања“ загађујућих материја у приземним слојевима атмосфере. У пашој

земљи од октобра су измјерена повремена прекорачења средње дневне концентрације ПМ10 честица на свим мјер-

ним мјестима. Прекорачења су нарочито учестала у Пљевљима – кажу у Агенцији.

Директор Озона Алексан-

Министарство да оформи радну групу

Перовић наводи да ће „Озон“ предложити Министарству одрживог развоја и туризма и Агенцији за заштиту животне средине да оформе радну групу која ће бити задужена за извештавање о резултатима прањења квалитета ваздуха у Пљевљима који се спроводи преко државне мреже мјерних станица.

Предложићемо да се у ту сврху искористе и капацитети мреже Архус центра Црне Горе, нарочито комуникациони, како би информације о концентрацијама штетних материја дошле до што више грађана, каже Перовић, који је увјерен да нема разлога да њихов предлог не буде прихваћен.

Перовић истиче да је забрањивајуће што у Уставом декларисаној еколошкој држави, која преговара о уласку у Европску унију, чиме је суштински наша животна средина постала и брига међународне заједнице, институције система нијесу самоиницијативно препознале неопходност правовременог информисања јавности о квалитету ваздуха у Пљевљима на начин какав се ради у оним срединама које имају изражен проблем аерозагађења.

лар Перовић оцјењује да је у наредном периоду потребно дневно обавјештавати јавност о резултатима мјерења концентрација штетних материја, нарочито суспендованих честица.

Тако би се грађанима Пљевља, посебно дјеци, трудницама и старима, као и онима са хроничним срчаним и обољењима дисајних органа, правремено обезбиједило тачне информације које им могу користити да додатно не угрожавају здравствено стање – каже Перовић.

Еколошки покрет јавно говори о моделу активних институција које ће ићи ка корисницима својих услуга, а не административним процедурама стварати препреке. Очекујемо да будуће свакодневно информисање грађана о квалитету ваздуха постане пракса у оним срединама у којима се примјети изражен проблем, јер једино је такав приступ ефикасан и оправдава буџетска средства која се издвајају за плаћање мјерења и спровођења програма прањења – наводи Перовић.

Он оцјењује да би такав начин рада надлежних институција позитивно утицао и на динамику и крајњи исход преговора за поглавље 27 – животна средина и климатске промјене и да би то било примјешено већ у следећем извјештају Европске комисије о напретку.

У ЈУВЕНТАСУ ЗАБРИНУТИ ЗБОГ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ МАРГИНАЛИЗОВАНИХ ГРУПА

У Црној Гори је стопа тестирања на ХИВ још увијек веома ниска, али спроведена истраживања указују и на забрињавајуће ниску употребу кондома међу младима, казала је програм директор Јувентаса Јелена Дацић. У овој НВО су забринути и због ставовова медицинских радника о хомосексуализму.

Истраживање је показало да чак 48 одсто медицинских радника сматра да хомосексуалност јесте болест, а 30 одсто испитаних је навело да је у питању болест која може да се лијечи. Како би се унаприједило повјерење између љекара и ЛГБТ особе и повећано степен међусобног поштовања Јувентас спроводи бројне обуке медицинских радника – казала је Дацићева.

Она наводи да је Јувентас усмјерио своје напоре на директну промоцију сигурних сексуалних пракси међу групама које су маргинализоване, изложене стигми и дискриминацији и којима су квалитетни здравствени сервис мање до-

Ниска стопа тестирања на ХИВ

ступни.

Здравствене политике широм свијета препознају повезаност општег поштовања људских права одређене групе и доступности здравствених сервиса тој групи. Тиме се препоручују програмске активности које подижу поштовање људских права, али и активности које су директно усмјерене на сензитивизацију медицинских радника код којих се претпоставља постојање ставова сличним ставовима опште популације – навела је Дацићева.

Она наводи да је Јувентас један од овогодишњих добитника награде фондације за истраживање о сити која се додјељује невладиним организацијама и групама са подручја источне и југоисточне Европе и централне Азије за посебне резултате у превенцији ХИВ-а.

Награда је уједно и подршка за реализацију конкретних

Радионица

активности, па се уз подршку ове фондације током протеклог викенда у Будви организовао тренинг „Унапређење доступности тестирања на ХИВ за ЛГБТ особе у Црној Гори“ намијењен медицинским радницима који свој посао обављају на југу, сјеверу, али и у централном дијелу наше земље. Специфични циљеви

овог програма подразумевају креирање подржавајуће и проактивне средине за ЛГБТ особе у циљу побољшања доступности превентивних здравствених сервиса, и то кроз имплементацију информативно едукативне кампање, али и сензитивизацију медицинских радника – навела је Дацић.

МИ. Н.

СТРУЧЊАЦИ УПОЗОРИЛИ ДА ИНВЕСТИТОРИ НЕ ПРЕЗАЈУ НИ ОД ГРАЂЕВИНСКИХ ЗАХВАТА У МОРУ

Бетонирају обалу од Луштице до Бојане

Учесници скупа препоручиће Влади израду јединственог документа за одржив развој приобаља

Сваки педаљ обале од Луштице до ријеке Бојане у општини Улцињ практично је подређен неком грађевинском захвату, било за изградњу стамбених објеката било за изградњу нових плажа, упозорила је испред Инжењерске коморе Црне Горе – Струковне коморе грађевинских инжењера Оливера Доклестића. Обраћајући се учесницима јучерашњег скупа који је на тему „Извођење грађевинских радова у зонама водних ресурса, грађење објеката у приобалном, морском појасу“ одржан у которском Институту за биологију мора, Доклестићева је оцјенила да Црна Гора има добру законску регулативу у области еколошке заштите, али да је проблематична њена примјена у пракси.

Учесници скупа су закључили да Влади треба препоручити израду јединственог документа из подручја зашти-

томену главног пројекта, али не и у домену развијања организације градилишта – навела је Доклестићева наглашавајући да су, са градитељског аспекта, основне карактеристике приобалног подручја да је то зона девесте сеизмичке активности, што значи да у случају јаког земљотреса може да дође до озбиљних проблема ликвидације (потопућа дјелова обале), док се у погледу геолошког склона ради о карстном терену (то са појавама мјестимичне нестабилности, клизишта, ерозије, одрона, испресецаности површинским и подземним водотоковима, итд.).

Стручни сарадник у Институту, доктор Зоран Клајић упозорио је да су главни проблеми у обалној зони затрпавање водотокова и мора, обалне депоније, вјештачке нове плаже, урбанизација на обалној линији, али и испуштање и загађење отпадним водама.

Скуп у Институту

Петовић: Лоши ефекти урбанизације

На тему „Утицај грађевинских захвата у приобалном дијелу на морски биодиверзитет“ говорила је доктор Славица Петовић, која је подвукла да су ефекти који урбанизација има на приобални појас еутрофикација, ерозија, бука на мору, прекомјерни излов, унесене врсте, чврсти отпад.

Некоме је једноставно сасути шут у море а то може да доведе и до тога да у исхрани користимо организме који су токсични – упозорила је Петовићева.

Радуловић подржао контролисано насипање

Координатор за инвестиције у ЈП за управљање морским добром Рајко Радуловић осудио је „дивљачко“ насипање обале, али подржао „контролисано и организовано“.

Многе плање у свијету, па и Копанабана су настале насипањем. Ако се ради о контролисаном насипању и материјалу узетом из природних ријечних или других морских еко-система гдје се налазио, па се пребаци на други простор, он ће произвести одређене негативне ефекте, али ће имати много више позитивних – тврди Радуловић.

те околине и одрживог развоја за подручје морског приобаља, али и доношење документа о оцјени услагласности рјешавања питања заштите околине и привредног развоја, те за спровођење мониторинга приобаља.

Доклестићева је навела и да су у општини Херцег Нови од 2008. године до данас подијесена само два захтјева за израду процјене утицаја на животну средину за обављање грађевинских радова у зонама морског појаса. Подјетилиа је да су сва физичка и правна лица дужна да приликом обављања активности у простору предузму све мјере да се ризик оштећења животне средине сведе на минимум.

– Нажалост, то све остаје у

– Канализациони колектори су прилично хаварисани и слабо одржавани, а проблем директних индивидуалних испушта у море је посебно изражен у Боко которском заливу који је полуготови систем и има своја ограничења и капацитете. Када се ти капацитети загађивања једног дана пређу доћи ће до еколошког проблема који у датом моменту нећемо моћи ријешити – упозорио је он.

Он је додао да свако затрпавање мора доносити економску корист.

– Економска вриједност једног грађевински заузетог, олносно затрпаног, квадратног метра мора, према одређеним процјенама, износи око 10.000 еура – рекао је Клајић.

Б.М.